

לח.

משילין פרק חמישי ביצה

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מ.], (ב) גירסת
רש"ל אשכחיה לר' אבין,
(ג) ד"ה מזרח ומערב,
(ד) [בב"מ כא.].

מוסף רש"י

הלכן היבא דבשעת קניית עירוב לא
אמי חכם להווא אחרא והדר אמי
מי יימר דקנה הווא עירוב מפער
למלא חכם צין השמשות לא היה
דעמו לבא לכאן לאי צי סמרינ
אצרייה לומר הוברר דלרוח זה
יהא חכם עמיד לבא וזה התנה
למקום שיבא החכם יהא ערוז
קונה למפער: וא"ר יוחנן גרסינ:
וכבר בא חכם. הא דלמר רבי
יהודה אם בא חכם למזרח וכו'
דע חכם יכול להמנות שבכבר בא
קודם לזו השמשות עסקין אף זה
אינו יודע ללחוה רוח בא אקמר
ללחוה רוח שבא על ידי צרייה
קונה דלחין קנייתו על ידי צרייה
אלא קנייה ודאית ולמחר גלי מילתא
בעלמא הוא דלרוח שימשע זה שהיה
בו החכם קנה ערוז. ומדלאכתיב
ר' יוחנן לאוקמה שבכבר בא חכם
ש"מ לית ליה צרייה ואפי' בתחומין
דרבנן: אלא לעולם לא סיפוד.
ורבי אשעיא הוא דלמר יש צרייה.
ודקשיב לך לטורא את הפתחים מכאן
ולהבא: דבאורייתא. כגון טומאת
מת לית ליה צרייה דרך יציאתה
הלכה למשה מסיני דלאמר בא כוכיה
(דף ק). דלהכות טומאה הכי גמריה
לכו: אכל דברבנן. כגון תחומין
אית ליה: שור של פטם. שמפטס
שוורים למזבח: הכי הוא דרגלי כל
שבא לכאן ע"י עירוב מוליכו למקומו דל
אוקימה דבשומיה דמאן דלמי למחר
אדם שמגדל בהמות שלו ופעמים ש
הכי הוא דרגלי אנשי אותה טעיר. א
עירב רועה זה ד' אלפים אמה לרוח
מזני אותה העיר שנקחו הימנו ציו

מוסף תוספות

א. [נא'ם] אין כאן אל
ספק ידועה שאין אנו
יודעין לאיזה רוח עומד
אבל הדבר מבורר הוא
בעצמו לאיזה רוח כאן,
ולמי הוא לפחות אין ביא,
אלא גלוי מלתא בעלמא.
ע"כ. עינינו ל: ד"ס
מ"ב. היינו מודה א
מערב והברירה היא אם
יקנה שביחיה לצד החסם
או יהיה כבני עיר. והחסות
הלא"ס עיונינו ל: ד"ס
מורה. א' בפרק אלו
מצותות (ב"מ כא, א.)
דבני וכמה, ור' יצחק אר
דבני על כרי לומר ק'
ארבע אמות וכו'. מ"ס.

והיועין זה בו'. דקא ס"ד יומינן דחכם לא זא עד לאחר זין השמשות גנון ששכנה לו בתוך התחום שזאזו מקום בית המדרש או בתוך ד' אלפים והוא מכיר אילן או גדר לסוף אלפים למקום ששכנה לו ואמר שזיתתי תחתיו דיכול להלך מששכנה ד' אלפים אמות כדאמר בעירובין (דף מט:). הלכך היכא דבשעת קניית עירוב לא אמי חכם לההוא אחרא והדר אחרא מי יימר דקנה ההוא עירוב למפרע דלמא חכם זין השמשות לא היה דעתו לזא לכאן אי לא סמיכין אצרייה לומר הוצרך לדרוש זה היה חכם עמיד לזא וזה התנה דלמקום שיזא החכם יהא ערובו קונה למפרע: וא"ר יוחנן גרסינן: ופנר זה חכם. הא דלמר רבי יהודה אס זא חכם לתורה וכו' דעל חכם יכול להתנות בשכנר זא קודם זין השמשות עסקין אף זה אינו יודע לזחזח רוח זא וקאמר לאותו רוח שזא לו יהא ערובי קונה דאין קנייתו על ידי צריה אלא קנייה ודאית ולמחר גליי מילתא שזעלמא הוא לדרוש שישמע זה שהיה זו החכם קנה ערובו. ומדלאנצריך ר' יוחנן לזקומה שזכנר זא חכם ש"מ לית ליה צריה ואפי' בתחומין דרבנן: אלא לעולם לא סיפוד. ורבי אבשיא הוא דלמר יס צריה. ודקשיא לך לטורח את הפתחים מכאן ולהבא: בדאורייתא. גנון טומאת מת לית ליה צריה ודרך יציאתה הלכה למשה מסיני כדאמר' בסוכה (דף יא.) דהלכות טומאה הכי גמירי דהו: אכל דרבנן. גנון תחומין אית ליה: שור של פטם. שפמסן

שוררים למכור: הרי הוא כרגלי כל אדם. אפי' בן עיר אחרת
שצא לכאן ע"י עירוב מוליכו למקומו דכיון דלדורחיה לזבוגיה מאתמול
אוקמיה ברשותיה דמאן דלמי למחר וחינן ליה: שור של רועה.
אדם שמגדל בהמות שלו ופעמים שמוכר מהן לשכניו ומכיריו:
הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר. אלפים אמרו לכל רוח ואפילו
עירב רועה זה ד' אלפים אמר לרוח אחת אינו מעבד על אדם
מבני אותה העיר שלקחו הימנו ציו"ט מהלוליה לרוח שנגדנה
אלפים דמאתמול אוקמיה ברשות בני העיר לפי שרגילין ליקח
הימנו. אבל כרגלי בני עיר אחרת לא דאין לרועה שם סוחר בהמות
כמו פטם שיכירוהו בני עיר אחרת ליקח הימנו: פשיטא. וכי
שאלו מצעד יום ברשותיה קאי: קמ"ל נ"ו. והשאל דקא מני
דצבורא בעלמא ולא משך מצעדו יום וקמ"ל כיון דאסמכיה ברשותיה
אוקמיה: ציו"ט הרי הוא כרגלי המשאל פשיטא. כיון דרישא
דצבורא בעלמא מוקמנא יוספא נמי הכי אימא דאפילו דצבורא לא
הוה אלא ציו"ט: מומר אחר. האי משאל: דלמא. כיון דלא
אמי ואמר לי איניש אחרינא אשכח: כי סליק רבי אבא. כשרצה
לעלות או כשהיה בדרך אמר תפלה זו: יהא רעוא. כי אמטי
להתם: אימא מילתא. דשמעתתא: דתקבול. לחכמי המקום שלא
אבוש: כי סליק. כלומר כי מטא להתם: אמאי. כרגלי שמהן
לצטל איסור תחומין דמים ומלח דזוטרי לגבי עיסה דנפישא: אמר
לכו רבי אבא. ומשום דחלקה של זו מועט בה יאכזר שמה מלקרות
על עיסה זו וכי מי שנתעבד לו כו' יאכל הלה זה שהרוב שלו:

וְהַיּוֹרֵן בַּהּ מִיֵּשׁ בֹּר' מוֹרָה וּמַעֲרֵב נָמִי אֵין בִּירְיָהּ. פ"ה דס"ד
 דַּחֲסָם בָּהּ בְּשַׁמָּה עַל דִּי אֵין אֹז גְּדַר וְאִמְרָה שְׂטֵמִי
 מַצְעוּד יוֹם וְעַל יַד כִּךְ בָּהּ בְּשַׁמָּה מִחוּץ לַחֲסוֹם אִשָּׁה
 הַחֵץ יִכּוֹל לֵבָא בְּשַׁמָּה מַשְׁנֵי דְלִי הַעִיר לַמּוֹרָה לְמַעֲרַב כִּיּוֹן שֶׁ
 יוֹמֵר מִד' אֲלָפִים בִּנְיָמִיִּם לָן כ"ל

כדפ"ה בעצרוצין (דף קי' וסס) ^א ללועס
 אינו יכול לצא בשבת רק מרות אחת
 ומי"מ צריך ברייה דשמה לא חזו
 ממקומו דהא קאמר ואם לאו שלא
 יצא חסד כל כאן ולא כאן הרניי כגני
 עירי ודאקמלר למורה ולמערב
 לאו דוקא דאם קן יהא משמע דלרש
 למורה משום מערב ומערב משום
 מורה אלס רואה לומר למורה או
 למערב נמי אין ברייה דשמה לא חזו
 ממקומו ועוד אמר הר"ק דיכול להיות
 דהחסד בא משני צדדי העיר בשבת
 ואפילו בלא אילן וגדר כגון שהא קרוב
 לשם אלפים של עיר מצפוניה והוא
 רואה להתקרב למוך ד' אלפים של עיר
 לרוח מזרחית כפונית או לרוח מערבית
 כפונית מפני שיש שם מקום יפה
 לדרוש ואין נגד העיר ממש מקום
 פנוי לדרוש רק בשני מקומות אלו
 ואין האדם מניח ערובי למורה ממש
 ולמערב ממש אלס מתקרב הוא לצד
 החסד כל מה שיכול ומניח ערובי
 לאלפים אמה של רוח מזרח לצד כפון
 וכן לאלפים אמה של רוח מערבי
 לצד כפון ומגא שהוא יכול להתקרב
 עד מוך אלפים של מקום שצית
 החסד שהוא מהלך כל אלכסון של
 ד' אלפים לצד כפון ע"י ערובי שמינת
 למורה או למערב והא דקאמר למורה
 ולמערב ר"ל למורה מחומי העיר או

למזמרו של חכם וקל להצין: **ואמר** רבי יוחנן וברך בא חכם
אצמא אית ליה ד' יוחנן ברירה. וא"ת לשיני ליה דיש חלוק בין
חולה בדעת עמלו לחולה בדעת אחרים לכאן ולכאן לא משום דחולה
בדעת עמלו אכל למזרח ולמערב דחולה בדעת החכם אית ליה
בדבירה וי"ל ר' יוחנן סבר דאין חלוק בין חולה בדעת עמלו לחולה
בדעת אחרים והא דקאמר מ"ג היינו ר' יוחנן דקאמר מ"כ כדי לצל
לתרץ סבר דאז חכם ובי האי גו' אשכחנא ^א (בבבא במתא) דקאמר
ויכמה אמר ר' יצחק וכו' והיינו מילתיה דר' יצחק וא"ת מאי פריך
לרבי יוחנן הא ע"כ צ"ל דלרבי יוחנן אית ליה ברירה
היה יודע דסבר ליה דאין חלוק בין חולה בדעת עמלו לחולה בדעת
אחרים דהיי אחרנין בפרק בכל מערבין (שביעין דף נ"א) דקאמר
ההם מתנה אדם על שני דברים כו' ר' יהודה אומר אם היה אחד
ממהם רבו ילך אחר רבו ואם היו שניהם רבותיו למקום שירצה ילך
דאית ליה ברירה וקאמר עלה בגמרא ליתא למתני' מדתני איהו ופריך
אדרבה ליתא לדאיו מקמייה מתני' דמתא דאש על ערובי ומשני התם
משום דמתני' הלווק יין ומבין הכותים פ"י מסייע ליה לנתנא א"י סמי
הוא מקמי תרתי כו' והקשה ר"י התם אדרבה ליתא לדאיו והוא
דהלווק ליתא להו ברירה משום דתנן בפרק מי שאלחו (גיטין דף
ע"ב) מהו הוה באותן הימים הרי הוא כאשש איש לכל דבריה
ועל כפי מית הו גיטא וד"קיעין מיניה דאית ליה לר"י ברירא ותנן נמי
בבבא ע"ב שאמר מה שלקטו עניים היום יחא הפקר אלמא כולהו הני
מיתא אית להו ברירה לר"י וא"כ סמי תרתי מקמי תלת ומשני
לעולם איתא לדאיו דכולהו מתנייהו איירי בחולה בדעת אחרים
משום הכא אית להו ברירה אצל איו מיירי בחולה בדעת עמלו

אזי מקמי הך תלת מתני' ומאי פריך לר' יוחנן מדתני אלו ושמה יוחנן לית ליה דלוי עוד תיזק הר"ר שמשון משא"נו דלפי' ליתא שז"ר יוחנן הברייתא שכבז בא חכם כו' ואם כן פריך שפיר:
הא הוי דבר שיש לו מתירין שאפי' באלף לא בטיל וי"ל דה"מ מין בנימינא מירושלמי ועוד דלא דמי לשאר איסורים דהדבר תלוי בטעם אבל הכא וולא שם בעלת המים והמלח ולכן יש לו להתבטל אע"ג דיהיב טעמא מלחא בטל מכאן כמו שאין שם בעל הקב בטל בעשרה קבין דנפיש:
הרי

לֹא אֶמְנִי פֶּה מִהֲלִי
 יוֹטֵט הֵלִי כִּי
 לֹא בִּמְנִי שֶׁם הֵלִי טוֹ
 טוֹשֵׁעַ אֲחִיחַ סִי שֶׁלֹּ
 סַעִי וֹ
 לֹא גִּמְנִי שֶׁם טוֹשֵׁעַ שֶׁם
 סַעִיף זֹ
 לֹא דֵהוּז מְנִי שֶׁם הֵלִי
 י טוֹשֵׁעַ שֶׁם סַעִי
 יאֹ:

רבינו חננאל

ומוקטנין עלה מ"ש לכאן
ולכאן דלא, דאין אביריה,
למזרח ומערב ומי אב
ביריה. ופסר ר' יוחנן
לעולם אן ביריה, ולמה
אב חכם חכם למזרח
עירובו למזרח, משום
שכבר בא חכם. וחזונו
לעולם אל תיפך, ור' אשיאי
הוא דאית ליה
ביריה, וכי אית ליה
ביריה, דברבן אבל
בדאורייתא לית ליה. דרש
ר' וטרסא הלכה בן
אורייתא. אמר בשואל
שור של פטם ששחטו
ב"ר הוא חיות דאית
לדאם, משום דאית
ליה קלא וכל איניש
דעתיה לעיליה מאתמול.
אבל שור של (רע) חסר
כרגילא כלי מאחורי העיר.
כרגילא כלי מחבירו חסר.
יחייט, אצ"פ שלא נתנו
ולא אלא ביים טוב הר
הוא כרגילא. אבל הרגילא
ב"ר הוא חיות דאית
למשה, ואצ"פ דרגיל
דשאל מניה תדיר ולי
אמרין כמנה דשאל
ביריה פסיר' דמי. (2) וכולן
ברשות דהר הן כרגיל
המשהאל ואין רשות
לשואל (הלך)
הכלין (הלך) במקום
שמתור למשאל לילך.
האשה ששאלה מבחברה
תבלין ומים לעיסתה
היה הן כרגיל שתהין.
ר' יהודה מוטב מים
מפני שאין בהן ממש.
אשחיתיה ר' אבא לרבנן
דירבא קא הוו בחבתיין
וקאמיא וליבטלו מים
מזכא לבי חסיה ר' איה
ורבא חסיה ר' איה

(א) גי' רבינו שור של רעי הרי
הוא כרגלי אותה העיר (וכ"ה
הג' בר' המאזרי ו"ל כאן)
והוא מלשון המקרא במלכים
א' ה' ועשרים בקר רעי.
(ב) אולי ז"ל וכלי ברשותא
דשאל קמי שכינתא קמ"ל דהרי
הו כרגלי המשאיל וכו'.